Kuluttajansuojaa liki 30 vuotta

Eräs merkittävä lainmuutos tapahtui vuoden 1978 lopulla kun kuluttajansuojalaki tuli voimaan 1.9.1978. Tällöin kirjattiin kaupankäyntiin liittyviä vastuukysymyksiä selkeästi lakiin. Tämän jälkeen maailma on muuttunut ja kuluttajansuojalakia on tarkennettu ja väljennetty riippuen kulloinkin yhteiskunnassa vaikuttaneista tarpeista. Tällöin perustettiin myös viranomaisorganisaatio kunnallisine kuluttajaneuvojineen, kuluttajavalituslautakuntineen ja kuluttajaasiamiehineen. Kuluttajavalituslautakunta on nykyisin nimeltään kuluttajariitalautakunta ja kuuluu oikeusministeriön hallinnonalaan.

Myös kuluttajansuojaan liittyviä lakeja on säädetty ja tarkennettu. Näitä on esim. asuntokauppaan, kiinteistönvälitykseen, kiinteistökauppaan, tuotevastuuseen, velkaongelmiin ja viestintään liittyen.

Kuluttajansuoja lainsäädännön tasolla on meillä hyvällä mallilla. Parhaillaan kehitetään lainsäädäntöä kuluttajaneuvontaan liittyen. Tänä päivänä pieni ihminen on aikamoisessa viidakossa ryhtyessään selvittämään ongelmatilannetta. Valitettavasti osa yrityksistä on kasvottomia. Vastaus kysymykseen tulee "jostain" pitkänkin selvittämisen jälkeen. Vastauksessa ei ole välttämättä henkilön nimeä. On vain yrityksen tiedot. Tästä on hyvä esimerkki tilanne, jossa laitoin kirjeen eräälle Varkaudessa vaikuttavalle kauppaketjulle. Katsoin osoitteen ja panin kirjeen postiin Varkauteen. Oli aikamoinen yllätys, kun kirje palautui postista minulle viitteellä "osoite tuntematon". Vaikka jokaikinen varkautelainen tietää, että kyllä se kauppa siinä on! No, katselin osoitteen sitten netistä ja laitoin sitten kirjeen Suomen pääkonttoriin pääkaupunkiseudulle. Vastaus tuli ja asia selvisi.

Kun kuluttajansuojalakia säädettiin, ei ollut kännykkä-, tietokone-, puhelinoperaattori-, internet-, eikä digiongelmia. Näitä tuotteita ja palveluita ei edes ollut olemassa. Maailma on monimutkaistunut.

Autotkin ovat muuttuneet. Alkuaikoina 3000,00 mk oli kova summa autoremonttiin, sillä laitettiin moottoria ja kantta. Nyt 1000,00 € on pieni summa. Sillä saa ehkä jonkinlaisen "mutikan" autoon eli hienommin sanottuna ohjausyksikön. Korjaussummat ovat kuluttajan kannalta ihan hirveitä. Kun moottoriin korjaus maksaa 10.000 € alkaa housut tutista jo hyvätuloiselta kuluttajaltakin.

Ylivelkaantuminen

Eräs suuri yhteiskunnallinen ongelma on ylivelkaantuminen. Luottojen voimakas markkinointi ja kimiräikkösten ihannointi vie suhteellisuuden tajun omista kyvyistä hallittuun rahankäyttöön. Moni ei tiedä, miten aggressiivista perintätoimi on tänä päivänä. Muutamasta satasesta kasvaa pian muutama tonni ja kierre alkaa. Asiaa paikataan uudella luotolla, kunnes luottotiedot menevät, jolloin tulee kuilu eteen. Henkinen kantti pettää tässä herkästi. Perhesuhteet ja terveys ovat katkolla. Näistä raha-asioista pitäisi puhua kotona. Kännykkä korvalla on kiva kävellä, mutta kun ne laskutkin pitäisi maksaa, ja autossa on vakuutus, käyttömaksu, renkaat ja aina jotain remonttia. Ennen autoja ja koneita korjattiin eli tehtiin ihan oikeasti remonttia. Nyt niitä vain huolletaan. Kuulostaahan se hienommalta.

Tätä kirjoittaessa vanhenee tuhansien ihmisten lamavelat. Oli eduskunnalta erinomainen ratkaisu, että ulosottokaarta ja vanhenemislakia tarkennettiin. Lisäksi kansalainen pystyy hakemaan mahdollisen velkajärjestelyn raukeamaan, jos se velkojen vanhenemisen johdosta on järkevää. Tosin tähän rauettamiseen ei kannata suin päin mennä, koska vanheneminen ei aina ole itsestäänselvyys.

Sopimus sitoo

Itselläni on ollut kunnia seurata tätä kehitystä ihan ruohonjuuritasolla vuodesta 1979. Kuluttajan toimintaympäristön muutos on ollut valtavaa. Mutta perusasiat pysyvät. Ruokaa ja vettä tarvitaan. Ihmiset rakentavat taloja, ostavat autoja ja muita moottorivempeleitä. Vapaa-aikana myös matkustetaan. Esimerkiksi asumiseen liittyvät asiat ja moottoriajoneuvot ovat koko kuluttajansuojalain voimassaoloajan työllistäneet kuluttajaviranomaisia. Uudempana asiana puhelimet ja muukin viestintäkenttä sekavine, erilaisine tarjouksineen ja määräaikaisine sopimuksineen ovat aiheuttaneet väärinymmärryksiä asiakkaille. Määräaikainen sopimus on voimassa määräajan, eikä sitä voi tänä määräaikana irtisanoa. Harmi, kun kodinlaitteet lähetetään usein korjattavaksi jonnekin kauas keskuskorjaamoihin ja reissu kestää viikkoja. Siinä moni kuluttaja hermostuu. Muistakaa kuluttajat kuitenkin perusasia: Sopimus sitoo molempia osapuolia ja sopimusta ei voi pääsääntöisesti yksipuolisesti purkaa. Kauppahinta eli syntynyt velka pitää maksaa sovittuna aikana.

Martti Suhonen
kuluttaja- ja velkaneuvoja
Varkauden kaupunki

Kotiseututyötä sukupolvesta sukupolveen:

67-vuotias Varkauden Karjalaseu Toimelias ja elinvoimainen heim

Karjalaseuralaisia tarinaillassa muistelemassa virposunnuntaiperinnettä. Kuvassa vas. Lyyli Issakainen, Esa Lamberg, Lempi Puustinen, Tarmo ja Terttu Moisander.

Suomen sotien 1939 - 1944 Suomi joutui luovuttamaan Neuvostoliitolle 1/10 pinta-alastaan ja yli 422 000 henkilöä, eli 11 prosenttia maan sen aikaisesta väkiluvusta, joutui lähtemään kodeistaan nykyisen Suomen alueelle. Tähän lukuun sisältyvät myös ne Suomen kansalaiset, jotka joutuivat valtakunnan uuden rajanläheisyydestä pysyvästi muuttamaan muualle. Varkauteen 1950 mennessä oli saapunut useita kymmeniä Karjalan eri osista evakkoon joutunutta perheitä. Kun sijoituskuntia siirtoväen asuttamiseksi laadittiin, tietenkin huomioitiin siirtoväen ammatillista rakennetta ja niinpä Varkauteen saapui Impilahden kunnan Pitkärannasta, mikä oli huomattava teollisuuskeskus. Tähän lienee vaikuttanut myös se, että pitkän ja ansiokkaan elämäntyön Varkaudessa suorittanut Leif Glöersen oli ennen Varkauteen tuloaan työskennellyt Pitkäranta Oy:n tehtailla ja halusi näin omalta osaltaan helpottaa evakkojen sijoittumista. Maatalousväestö alkoi raivata ja rakentaa uusia kotejaan myös naapurikuntiin, Leppävirralle, Heinävedelle, Kangaslammille, Jäppilään ja Suonenjoelle. Monissa tapauksissa pyrittiin vielä saman karjalaiskylän asukkaita sijoittamaan myös samalle paikkakunnalle.

Kotiutumista helpottivat myöskin alueellemme nimitetyt hengenmiehet, Leppävirran kappalaiseksi tuli Impilahden seurakunnan kappalainen Ilmari Salomaa ja Varkauden ortodoksisen seurakunnan kirkkoherraksi isä Aleksanteri Olanto, molemmat rakastettuja sielunpaimenia, joiden puoleen evakkojen oli turvallista käänttyä.

Kotikarjala ei unohdu

Tietenkin Varkaudessa ja ympäristössä alkoi vilkas uusien kotien rakentamiskausi, Könönpeltoon muodostui asevelikyläksikin ristitty taajama, ja elämän vakiinnuttua evakkojen keskuudessa syntyi ajatus yhdistystoiminnasta, jonka tehtävänä oli paitsi entistä tiiviimpi yhdessäolo - karjalaisethan tunnetaan seurallisuudesta - mutta myöskin yhteisten asioiden ajaminen viranomaisten suuntaan. Karjalan Liitto oli perustettu jo Talvisodan seurauksena ja sen tarkoituksena oli toimia siirtoväen edunvalvojana sekä työskennellä alueluovutuksessa menetetyn Karjalan väestön aseman parantamiseksi. Karjalan Liiton toiminnanjohtajaksi tuli impilahtelaisen tunnetun kulttuurisuvun edustaja, varatuomari Simo Härkönen, jota evakot muistavat suurta kiitollisuutta tuntien lukuisista evakkojen kohtaamien ongelmien saattamisesta valtakunnan päättäjien tietoon.

Evakoille oma yhdistys: Varkauden Karjalaseura

Kovien ja raskaiden kokemusta seurauksena evakot tietenkin pyrkivät toistensa seuraan, puhumaan omaa murrettaan ja kertomaan kokemuksistaan sekä kuulemaan kohtalotovereidensa elämänvaiheista. Tällaisten - hyvin ymmärrettävien - tarpeiden seurauksena perustettiin Varkauden Karjalaseura. Saattaisi luulla, että heimo- ja kotiseutuperinteelle rakentuva yhdistystoiminta uudessa ja siihen aikaan usein kantaväestön keskuudessa vieroksuttukin karjalainen tapa- ja kielikulttuuri olisivat aiheuttaneet ylitsepääsemättömiä vaikeuksia perustetulle karjalaisten yhdistykselle, mutta niin ei tapahtunut.

Kaupungilta toiminta-avustuksia yhdistyksil

Säästöpaineista huolimatta lautakunnat ovat talousarvioissaan tällekin vuodelle suunnitelleet myöntävänsä avustuksia kaupungissa toimivien yhteisöjen toiminnan tukemiseksi. Avustuksia myöntää Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, jolta haetaan kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimintojen avustuksia. Yleisia järjestöavustuksia myöntävät muut lautakunnat. Ne jakavat avustuksia kansanterveyttä edistäville sekä sosiaali-, sivistys- virkistys- ja niihin verrattavaa toimintaa harjoittaville järjestöille. Tänä keväänä hakuaika päättyy 15.3.

Varkaudessa on lukuisia eri nimillä toimivia asukasyhdistyksiä, joille toiminta-avustusta myöntää Tekninen lautakunta. Tiedustelin teknisen viraston virastopäällikkö Arto Lehtoselta perusteita, joilla joilla asukasyhdistyksille toimintarahaa myönnetään. Kiireiltään hän ei ehtinyt asiasta kirjoittamaan, mutta hän lähetti käyttööni julkista materiaalia kirjoitukseni tueksi.

Piippujen Ympärillä –lehdessä ovat aikaisemmin esittäytyneet kaikki Varkauden kaupungin alueella toimivat kylä-/asukasyhdistykset, jotka silloin saivat Teknisen lautakunnan myöntämää toiminta-avustusta.

Kiinnostuin toiminta-avustusten myöntämisperusteista toimiessani aktiivisesti vuosina 2004-2006 Lehtoniemen ja Käärmeniemen kylät ry:ssä. Myös viime vuonna olen aktiivisti osallistunut yhdistyksen toimintaan. Mieleeni ovat jääneet erityisesti kaikille kyläläisille maksuttomat pikkujoulut tarjoiluineen sekä upea kesäinen yhteislauluilta. Muistissa ovat myös keväiset siivoustalkoot, ja talkoillahan on parin viime vuoden aikana tehty myös mattolaituri, muistomerkki ja uimarannan pukukoppi. Töitä kyllä riittää, varsinkin tienvierustojen raivauksessa!

Asukasyhdisten toiminnan tukemisessa Tekninen lautakunta on painottanut talkootoimintaa.

Onhan todettu, että yhteistyö lisää alueen asukkaiden aktiivisuutta paitsi omaan asuinympäristöönsä, niin myös yleensäkin ympäristönhuoltoon ja lisää kiinnostusta kaupungin asioihin. Tukiessaan talkootyötä kaupunki saa lisäksi vastinetta tehdyn työn muodossa antamalleen avustukselle. Rahallisen toimintatuen lisäksi yhdistysten talkoilla tekemiin rakennushankkeisiin kaupunki toimittaa tarvittavia materiaaleja ja jopa 'konetyötä'. Talkoolaisilla on käytettävissä myös Varikolta lainattavissa oleva raivaussaha, mahdollisesti jo hankittu